

Ansvarig:
Samordnare för våld i nära relationer

Datum
2016-04-01

Reviderad
2016-04-01

Antagen i Kommunstyrelsen
2016-05-25

Handlingsplan mot våld i nära relationer 2017-2020

Innehåll

1	Inledning.....	3
2	Socialnämndens ansvar.....	4
	2.1 Socialtjänstlagen.....	4
	2.2 Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd.....	4
	2.3 Vårgårda kommuns politiska organisation.....	5
3	Förskola och skola.....	6
4	Våld i nära relationer.....	7
	4.1 Våld i nära relationer.....	7
	4.2 Mäns våld mot kvinnor.....	7
	4.2.1 Fem särskilt utsatta grupper.....	7
	4.3 Våld i samkönade relationer.....	8
	4.4 Våldets olika uttryck och konsekvenser.....	8
	4.5 Barnen.....	8
	4.6 Våldsutövare.....	9
	4.7 Hedersrelaterat våld och förtryck.....	9
5	Stödinsatser i Vårgårda kommun.....	10
6	Fråga om våld.....	11
7	Handlingsplan 2017-2020.....	12
	7.1 Övergripande mål.....	12
	7.1.1 Mätbara mål.....	12
	7.1.2 Metod för kartläggning.....	12
	7.2 Kartläggning, analys och uppföljning.....	12
	7.2.1 Mål.....	13
	7.3 Uppsökande och förebyggande arbete.....	13
	7.3.1 Mål.....	13
	7.4 Samverkan.....	13
	7.4.1 Mål.....	13
	7.5 Säkerhet.....	14
	7.5.1 Mål.....	14
	7.6 Handläggning och dokumentation.....	14
	7.6.1 Mål.....	14
	7.7 Barnets behov.....	15
	7.7.1 Mål.....	15
	7.8 Insatser.....	15
	7.8.1 Mål.....	15
8	Kontrollplan.....	16

1 Inledning

Handlingsplanen anger hur kommunen ska arbeta för att förebygga, kartlägga och motverka våld i nära relationer samt mål för att utveckla och kvalitetssäkra det arbete som bedrivs i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4). Planen bygger på det mål som kommunfullmäktige fattade 2011 ”Information och ökad kunskap kring könsrelaterat våld som drabbar både män och kvinnor”.¹

Det är viktigt att varje verksamhet utformar egna handlingsrutiner för det konkreta arbetet.

I regeringens proposition konstateras att mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem som berör många. Det är fråga om allvarlig brottslighet, det är också ett hälsoproblem, med omfattande fysiska och psykiska konsekvenser för såväl kvinnan som hennes barn. Världshälsoorganisationen (WHO) har sedan år 2002 klassificerat mäns våld mot kvinnor som en folkhälsofråga. Som samhällsproblem betraktat är det våld som riktas mot närstående kvinnor betydligt större än det våld som kvinnor eller män utövar mot närstående män (Socialstyrelsen, 2011).

1 KF §133 2011

2 Socialnämndens ansvar

2.1 Socialtjänstlagen

I 5 kap 11 § SoL finns en bestämmelse om socialtjänstens stöd till personer som utsätts för våld eller andra övergrepp:

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp de behöver.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

2.2 Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd

I oktober 2014 trädde Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer i kraft (SOSFS 2014:4). Till skillnad från den tidigare versionen (SOSFS 2009:22) så innefattar SOSFS 2014:4 inte bara allmänna råd ("bör") utan även föreskrifter ("skall"), vilka är bindande regler. För att våldsutsatta vuxna och barn som lever med våld ska få det stöd och den hjälp de behöver krävs det att socialnämnden har en planering med uppföljningsbara mål, tydligt ansvar och fastlagda rutiner för hur ärenden om våldsutsatthet ska handläggas. Socialnämndens övergripande ansvar fastslås inom följande områden:

1 § Socialnämnden ska fastställa mål för arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld samt beskriva när och hur målen ska uppnås.

2§ Socialnämnden ska fastställa var i verksamheten ansvaret ligger för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta eller barn som bevittnat våld.

3 § Om socialnämnden har lämnat över genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) till någon annan, ska nämnden fastställa hur kontroll och uppföljning av sådan verksamhet ska göras.

4 § Socialnämnden ska fastställa rutiner för hur information som har kommit till nämndens kännedom ska föras vidare till den del av verksamheten som enligt 2 § har utredningsansvaret när det har uppmärksamats att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld.

5 § Socialnämnden ska vidare fastställa rutiner för hur skyddade personuppgifter ska hanteras.

6 § Socialnämnden ska även fastställa rutiner för hur barn ska tas om hand och stödjas av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld.

7 § Socialnämnden ska analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som bevittnat våld svarar mot behoven i kommunen.

8 § Bestämmelser om att kommunen tillsammans med landstinget ska upprätta en individuell plan när en enskild har behov av insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården finns i 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453).

9 § Socialnämnden ska samverka för att samordna sina insatser så att de inte motverkar varandra. Om insatser ges till flera i en familj, ska samtliga insatser samordnas. Detta ska göras med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta och barn som bevittnat våld.

Skyldigheten att samverka gäller endast för sådana uppgifter för vilka det inte föreligger sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 15 kap 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

10 § Socialnämnden ska vidare samverka externt med andra verksamheter, myndigheter och organisationer som berörs för att skapa förutsättningar för att samordna insatserna från de olika aktörerna så att de inte motverkar varandra. Om insatser ges till flera i en familj, ska nämnden även samverka för att skapa förutsättningar för att samordna samtliga insatser. Detta ska göras med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta och barn som bevittnat våld.

Skyldigheten att samverka gäller endast för sådana uppgifter för vilka det inte föreligger sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

11 § Socialnämnden ska fastställa var i verksamheten ansvaret för den interna och den externa samverkan ska ligga.

2.3 Vårgårda kommuns politiska organisation

I Vårgårda kommun är ansvaret för Socialtjänstlagen uppdelad på två olika nämnder; Myndighetsnämnden för lärande och omsorg och Kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för den kommunala verksamheten och utförandet av den, medan Myndighetsnämnden lärande och omsorg enbart beslutar i ärenden som avser myndighetsutövning gentemot enskild (fysisk eller juridisk) person. Kommunstyrelsen är med andra ord verksamhetsansvarig, medan Myndighetsnämnden lärande och omsorg fattar beslut i individärenden.

3 Förskola och skola

Nationella studier visar att runt vart tionde barn har upplevt våld i hemmet och vart femte har gjort det ofta (Rädda Barnen). Barn som lever med våld i familjen är offer för brott och har rätt till stöd och hjälp. Det kan vara svårt för utomstående att upptäcka barns våldsutsatthet i hemmet. Då alla barn och unga går i skolan och de flesta i förskolan finns unika möjligheter att fånga upp utsatta barn och unga vid ett tidigt skede. Personal på förskola och skola har en viktig roll i att upptäcka när barn far illa eller när det finns risk för det.

Personal inom förskola och skola har en skyldighet att anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om eller misstänker att barn far illa. Det är då viktigt att personal känner trygghet i hur de ska agera ifall man bär på en misstanke. Barn berättar sällan själva att de utsätts för våld, det är därför viktigt att personal har kännedom kring viktiga tecken och varningssignaler som tyder på att barnet kan vara utsatt. Exempel på varningssignaler kan bl.a. vara:

- stor frånvaro från skolan
- förändrade skolresultat
- kroppsliga och psykiska symptom
- hög förekomst av olyckor och skador
- inblandning i mobbning i skolan
- trötthet och nedstämdhet
- ångest, oro, rädsla och mardrömmar

(Källa: www.1177.se samt Socialstyrelsens Handbok Våld).

Under barn- och ungdomsåren formas många av de värdering och beteenden som en person bär med sig livet igenom. Det förebyggande arbetet är därför en viktig del i arbetet mot våld i nära relationer. Tidiga insatser för barn och unga där attityder och värderingar kring genus och våld bearbetas är därför viktiga.

4 Våld i nära relationer

I handlingsplanen jämföras våld i samkönade relationer med mäns våld mot kvinnor då det ofta omfattar samma problematik och ger samma konsekvenser.

Med begreppet barn avses personer under 18 år (Artikel 1 Konventionen om barnets rättigheter).

I Handlingsplanen används begreppet ”barn som lever med våld” för att beskriva de barn som både kan ha bevittnat våld och/eller själva utsatts för våld i nära relation.

4.1 Våld i nära relationer

När ordet våld används avses definitionen i Per Isdals bok ”Meningen med våld”; *”Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra det den vill”*. Isdals definition täcker in alla former av övergrepp när det gäller våld i nära relationer som t.ex. fysiska, psykiska, verbala, sexuella, ekonomiska, materiella och själsliga övergrepp samt försummelse. Begreppet omfattar även kvinnors våld mot män, våld i samkönade relationer samt våld inom syskon- och andra familje- och släktrationer.

Utgångspunkten för om någon ska betraktas som närstående eller inte är om det finns en nära och förtroendefull relation mellan den som utövat våldet och den som utsatts för brottet. Bedömningen av vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet (prop. 2006/07:38 s.46).

4.2 Mäns våld mot kvinnor

Den vanligast förekommande formen av våld i nära relationer utövas av en man mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med. När det gäller polisanmälda fall år 2009 var över 90 procent av de misstänkta gärningspersonerna män. Enligt Brottsförebyggande rådets statistik (Brå) från 2014 polisanmäldes 28 400 fall av misshandel av kvinnor över 18 år och i 13 600 av fallen var kvinnan i en nära relation med förövaren. Dessutom anmäldes 1 997 fall av grov kvinnofridskränkning. En stor andel våldsutsatta anmäler dock aldrig de övergrepp som de utsatts för i den nära relationen, vilket innebär att mörkertalet är stort. Omkring 80 procent av våldet mot kvinnor i nära relationer kommer aldrig till polisens kännedom. I genomsnitt mördas 17 kvinnor per år av en man som de har eller har haft en nära relation till (Brå och SOU 2014:71).

4.2.1 Fem särskilt utsatta grupper

Regeringen har lyft fram fem grupper som riskerar att vara särskilt utsatta när det handlar om våld i nära relationer. Det är kvinnor med funktionsnedsättning, äldre kvinnor, kvinnor med missbruks- och beroendeproblem, kvinnor med utländsk bakgrund samt personer som utsätts för hedersrelaterat våld.

4.3 Våld i samkönade relationer

Våld i samkönade relationer och heterosexuella relationer följer i princip samma mönster men det finns även vissa olikheter som är viktiga att belysa. Förövarens och den utsattes könstillhörighet kan ha en stor påverkan på hur omgivningen uppfattar våldet och huruvida den utsatte är benägen att anmäla och söka hjälp samt vilket bemötande hen kan tänkas få. Mörkertalet bland våld i samkönade relationer är stort då många homo- och bisexuella personer inte söker hjälp i lika stor grad som heterosexuella. Detta kan dels bero på negativa erfarenheter i hur man tidigare blivit bemött i kontakten med andra myndigheter och man litar inte på att man kan få hjälp (Socialstyrelsen, 2014).

4.4 Våldets olika uttryck och konsekvenser

Våld i nära relationer kan ta sig uttryck i form av fysiskt våld som knuffar, sparkar och slag och/eller olika former av sexuella, psykiska och materiella övergrepp. De kränkningar, försök till isolering och psykologisk nedbrytning som de psykiska övergreppen innebär upplevs av många som svårast att värja sig mot. I det psykiska våldet ingår även det så kallade digitala våldet, detta är inte någon ny kategori av våld utan handlar om kontroll. Det digitala våldet är det våld som man blir utsatt för på internet och via mobiltelefoner. Det sexuella våldet, vilket exempelvis kan innebära att utsättas för våldtäkt eller att tvingas utföra sexuella handlingar, är en kränkning som omgärdas av tystnad och tabu. Parallellt med dessa olika former av våld förekommer även hot mot den utsatta själv eller andra närstående samt attacker mot barn och husdjur (SOU 2006:65).

Att leva i en relation med övergrepp kan medföra såväl korta som långvariga psykiska besvär. Depression och ångeststörningar är vanliga symtom. Våldsutsatta kan drabbas av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Det karaktäriseras av att man ständigt återupplever våldshändelser, av känslomässig avtrubning och tillbakadragande. Påträngande tankar och minnen, mardrömmar, ångest, ökad vaksamhet, självförebåelser, försämrad självkänsla, irritabilitet och koncentrationssvårigheter hör också till bilden. Självmordstankar och självmordsförsök förekommer. Sömn- och ätstörningar kan också vara reaktioner på våld och övergrepp, liksom minnesstörningar, störd tidsuppfattning, förvirring och svårigheter att fatta egna beslut. Våldet kan även medföra sociala konsekvenser om man tvingas flytta till annan ort och därigenom förlorar kontakt med släkt och vänner (Socialstyrelsen, 2011).

4.5 Barnen

Barn som lever i en våldsmiljö riskerar att fara illa och deras psykiska hälsa riskerar att skadas både av våld som riktas mot dem och våld mot närstående som de tvingas bevittna. Det finns idag omfattande kunskap om att bevittnandet av våldet kan innebära ett trauma i sig självt, med allvarliga konsekvenser för barnets anknytning, och en flerfaldigt ökad risk för psykisk ohälsa. Att som barn ha bevittnat våld inom familjen kan medföra långvariga och psykiska problem av olika slag.

Tio procent av alla barn bedöms enligt internationella studier ha upplevt våld i hemmet. Såväl internationella som nationella undersökningar visar att det är större risk för att barn som lever i familjer där misshandel

förekommer själva blir utsatta för fysisk misshandel. Det kan vara fråga om våld från såväl den förälder som är våldsamt mot den andra som från den förälder som är utsatt (Socialstyrelsen, 2011).

4.6 Våldsutövare

Socialtjänsten har ansvar för att ta ett helhetsgrepp när det gäller frågan kring våld i nära relationer och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver (prop. 2006/07:38 s. 23 f). För att motverka våld i nära relationer är det viktigt att rikta insatser inte enbart mot de som redan utövar sådant våld, utan även mot de som riskerar att göra det. Förebyggande arbete är viktigt också för att förhindra att våldsutövaren utövar våld i en ny relation. En våldsutsatt kan dessutom vara mer motiverad att söka och acceptera hjälp att förändra sin situation om hen vet att också våldsutövaren erbjuds hjälp. Om våldsutövaren är förälder är det viktigt att få hen att inse att våldshandlingar också drabbar barnen. Upphör våldet bidrar detta till barnets välmående och hälsa. Det kan dessutom vara ett led i att förhindra att även nästa generation utövar våld i nära relationer (prop. 2006/07:38 s. 23 f). När socialtjänsten får kontakt med en våldsutsatt är det angeläget att försöka få till stånd en dialog med våldsutövaren och erbjuda denne samtal. I samtal kan information ges om vilka behandlingar som kan erbjudas (Socialstyrelsen, 2011).

4.7 Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck är en handling som motiveras med att den som utsätts för våld och förtryck har skadat familjens heder. Våldet ses och uttalas av kollektivet som en legitim, oundviklig handling för att straffa olydnad, bevara familjens heder och värna om släktens sociala överlevnad. Hot, kontroll och våld kan alltså användas för att återupprätta hedern eller hindra att den förloras.

Hedersvåld kan drabba både flickor och pojkar, män och kvinnor. En särskilt utsatt grupp är HBTQ-personer² då kärlek och sexualitet, enligt hedersnormerna, hör hemma i ett äktenskap mellan en man och en kvinna. Både kvinnor och män är delaktiga i att upprätthålla hedersnormerna. Hedersnormerna begränsar individens handlingsfrihet och livsutrymme och ointetgör de mänskliga rättigheterna.

Hedersrelaterat våld kan, för den som är utsatt, innebära att man:

- inte få välja partner
- pressas eller tvingas att gifta sig mot sin vilja
- inte får bestämma själv över sin framtid och sitt liv
- inte får bestämma själv vilka kläder man har på sig
- inte tillåts delta i vissa skolämnen
- inte får gå ut själv
- inte får välja umgänge eller delta i aktiviteter utanför skolan
- blir utfrysad från familjen om man inte gör vad som förväntas
- utsätts för våld eller hot.

2 HBTQ är en förkortning för homosexuella, bisexuella, trans- samt queerpersoner.

5 Stödinsatser i Vårgårda kommun

- Den som blivit utsatt för våld kan vid behov erbjudas tillfälligt boende.
- Råd- och stödsamtal både enskilt och i grupp för våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare, med stöd av Utväg i Borås.
- Familjerådgivning.
- Föräldrastöd genom Resursenheten Solrosen. Kommunen erbjuder olika former av föräldrastöd. Stödet kan vara enskilt, mindre grupper och större grupper. Genom kommunens föräldrastöd får man möjlighet att utveckla sin roll som förälder, lära sig nya färdigheter och dela erfarenhet med andra föräldrar.
- Bistånd enligt SoL³ i form av t.ex. ekonomisk hjälp, kontaktperson och/eller familjebehandlare.
- Råd och stöd i myndighetskontakter och att söka boende.

I Vårgårda Kommun finns behov av stödinsatser för barn som lever med våld. Målet är att utbilda personal i krissamtal med barn som lever med våld i sina familjer. Det är av stor vikt att stödet ska finnas tillgängligt på hemmaplan. Modellen som används vid krissamtal med barn som lever med våld i familjen kallas Trappan⁴. Att arbeta enligt Trappan-modellen innebär att man erbjuder barnet individuella krissamtal i tre steg; kontakt, rekonstruktion och kunskap.

3 Socialtjänstlagen

4 För mer information kring Trappanmodellen, se länk nedan;
<http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialtarbete/trappanmodellen>

6 Fråga om våld

För att socialtjänsten i hög grad ska kunna identifiera våld i nära relationer är det grundläggande att personalen vågar se, fråga och agera. Genom att rutinmässigt ställa frågor kring våld ges berörda en möjlighet att berätta om en utsatthet som annars riskerar förbli okänd för socialtjänsten. Frågor om våld kan avdramatiseras genom att personalen framhåller att våld är ett vanligt problem och att man rutinmässigt brukar ställa frågor om våld. Genom att fråga signalerar myndigheten också tydligt att våld i nära relationer inte är acceptabelt.

Inom utredningsenheten i Vårgårda Kommun används den standardiserade bedömningsmetoden FREDA⁵. FREDA består av tre delar; FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning samt FREDA-farlighetsbedömning.

- FREDA-kortfrågor är ett kort formulär som ger professionella stöd för att fråga om våld.
- FREDA-beskrivning ger en närmare beskrivning av karaktär och omfattning av det våld som en person varit utsatt för, såväl som psykiskt som fysiskt och sexuellt.
- FREDA-farlighetsbedömning avser att ge en bild av risken för fortsatt våld.

När man frågar om våld är det viktigt att personal inom socialtjänsten vet *hur* man ställer frågor kring våld samt vad man ska göra ifall man får ett jakande svar. Världshälsoorganisationen (WHO) har satt upp några förutsättningar för att en verksamhet ska kunna ställa frågor om våld (Socialstyrelsen, 2015):

- verksamheten har en rutin för hur frågeproceduren går till
- personalen har utbildning i hur man frågar om våld
- personalen ställer frågan i en för patienten/klienten trygg miljö
- personalen inger förtroende
- verksamheten har rutiner för vart patienten/klienten kan hänvisas inom organisationen eller till annan verksamhet.

En positiv effekt av att fråga är att personalens medvetenhet om vuxnas våldsutsatthet ökar. Nedan ges några exempel på frågor;

”Jag vet inte om det är ett problem för dig, men många av dem jag träffar i mitt arbete har upplevt våld i sina relationer. Jag har därför börjat fråga alla rutinmässigt om detta. Har du blivit utsatt för våld av någon i din familj?”

”Eftersom många av de kvinnor jag träffar i mitt arbete lever med någon som skadar eller hotar dem, frågar jag alla om övergrepp.” (Socialstyrelsen, 2011).

5 För mer information kring FREDA-bedömningsmetoder, se länk nedan;
<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-6-15>

7 Handlingsplan 2017-2020

Handlingsplanen anger mål för hur kommunen ska arbeta för att förebygga, kartlägga och motverka våld i nära relationer samt mål för att utveckla och kvalitetssäkra det arbete som bedrivs. Den bygger på gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd.

7.1 Övergripande mål

- En större andel personer som utsätts för våld i nära relation ska få det stöd och den hjälp som de behöver.
- En större andel barn som lever med våld får det stöd och den hjälp som de behöver.
- En större andel personer som utövar eller riskerar att utöva våld söker och får det stöd och den hjälp som de behöver.

7.1.1 Mätbara mål

Årlig kartläggning av våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt våldsutsatta med barn som besvarar nedanstående frågor:

- Hur många våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt våldsutsatta med barn har erbjudits stöd och hjälp?
- Vilken typ av stöd och hjälp har de erbjudits?
- Hur många har tackat ja respektive nej till erbjudande om stöd och hjälp?

7.1.2 Metod för kartläggning

Information för kartläggning inhämtas en gång per år av tillsynsansvarig över social omsorg (TÖS) i samband med egenkontrollen. Egenkontrollen avser en regelbunden, systematisk uppföljning av verksamhetens planering, genomförande, resultat och förbättringsåtgärder. Utredningsenheten har rutiner över hur de systematiskt dokumenterar ärenden och information gällande våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt barn som lever med våld.

7.2 Kartläggning, analys och uppföljning

Det är viktigt att det finns kunskap kring omfattningen av våld i nära relationer i kommunen. För att kunna kartlägga förekomsten av våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt barn som lever med våld är det viktigt att det finns fungerande rutiner kring detta. Kunskapen kring omfattningen av våld i nära relationer är en förutsättning för att kunna analysera om utbudet av insatser som erbjuds våldsutsatta, våldsutövare samt barn som lever med våld svarar mot behoven i kommunen. Det är även viktigt att de insatser som ges systematiskt följs upp och analyseras för att säkerställa att insatserna leder till förbättring för den enskilde.

7.2.1 Mål

- Bilda en styrgrupp med övergripande ansvar för arbetet med våld i nära relation, med uppdrag att styra och leda arbetet med våld i nära relation.
- Fatta beslut om vart uppdraget med samordnarfunktionen kring våld i nära relationer ska finnas samt omfattning.
- Skapa rutiner för att identifiera fler våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt barn som lever med våld.
- Utarbeta metoder för utvärdering samt analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som lever med våld i familjen svarar mot behoven i kommunen.
- Skapa rutiner för hur kontroll och uppföljning av verksamhet som överlämnat ska se ut (exempelvis kvinnojour).
- Årlig kartläggning inom utredningsenheten och resursenheten av förekomsten av våld i nära relationer i enskilda ärenden.

7.3 Uppsökande och förebyggande arbete

Enligt 3 kap 1 § SoL har socialnämnden ett ansvar att vara en uppsökande verksamhet och upplysa allmänheten om dess verksamhet och vad de har att erbjuda. Socialtjänsten ska på olika sätt informera om vilket stöd som finns i kommunen för våldsutsatta, barn som lever med våld samt våldsutövare. Den skriftliga informationen bör finnas tillgänglig på ett flertal språk.

Socialtjänsten ska bedriva ett uppsökande arbete för våldsutsatta, våldsutövare samt barn som lever med våld i familjen.

7.3.1 Mål

- Kontinuerligt förbättra och förtydliga informationen på hemsidan.
- Kontinuerligt sprida information till allmänheten genom att anordna informationstillfällen och via media.
- Utarbeta verksamhetsrutiner för att ställa frågor om förekomsten av våld i nära relationer.
- Upprätta en utbildningsplan för kompetensutveckling inom våld i nära relation.⁶

7.4 Samverkan

Våld i nära relationer är ett mångsidigt problem och kräver därför att många samverkar. Samverkan behövs ofta både i enskilda ärenden och på övergripande nivå, därför är det viktigt att det finns rutiner för samverkan med berörda verksamheter både inom och utanför kommunen.

7.4.1 Mål

- Fastställa vart ansvaret för den interna och den externa samverkan ska ligga.
- Utarbeta skriftliga interna samverkansrutiner.
- Utarbeta skriftliga externa samverkansrutiner.

⁶ Avser kompetensutveckling på olika nivåer och för kommunens olika verksamheter

- Utarbeta rutiner för samverkan kring personer som utövar eller riskerar relationsrelaterat våld.

7.5 Säkerhet

Socialtjänsten ska tillgodose en våldsutsatts behov av skydd. Hot och riskbedömningar ska genomföras vid handläggning av ett ärende som rör våld i nära relationer.

Socialtjänsten ska ha rutiner som beskriver hur skyddade personuppgifter ska hanteras i ärenden som rör våld i nära relationer⁷.

7.5.1 Mål

- Upprätta rutiner för hot och riskbedömningar.
- Upprätta rutiner för säkerhetsplanering.
- Upprätta rutiner för hur hantering av skyddade personuppgifter ska hanteras.

7.6 Handläggning och dokumentation

Socialtjänstens handläggning och beslut i ett ärende som rör våld i nära relationer ska tillgodose den enskildes rättssäkerhet enligt gällande föreskrifter⁸.

I alla ärenden som rör en våldsutsatt kvinna bör följande dokumenteras:

- behovet av stöd och hjälp akut,
- våldets karaktär och omfattning,
- våldets konsekvenser för den våldsutsatta,
- hur den våldsutsatta hanterar sin situation,
- hur den våldsutsattas nätverk ser ut,
- om den våldsutsatta behöver stöd i sitt föräldraskap,
- behovet av stöd och hjälp på både kort och lång sikt.

I alla ärenden som rör barn som bevittnat våld bör följande dokumenteras;

- barnets behov av stöd och hjälp akut, inklusive vård eller boende i ett annat hem än det egna,
- våldets karaktär och omfattning,
- våldets påverkan på barnet och dess relation till föräldrarna,
- barnets egen uppfattning om våldet,
- vardera förälders uppfattning om våldets konsekvenser för barnet,
- barnets behov av stöd och hjälp på både kort och lång sikt.

7.6.1 Mål

- Fastställa vart ansvaret för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta eller barn som bevittnat våld ska ligga.

⁷ Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4).

⁸ Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4).

- Utarbeta verksamhetsrutiner för användandet av riskbedömningsinstrument i ärenden som rör våld i nära relationer.
- Upprätta en mall för säkerhetsplan.
- Utforma en särskild utredningsmall för personer som utsätts för våld i nära relation.

7.7 Barnets behov

När ett barn bevittnat våld ska det skyndsamt göras en förhandsbedömning om utredning ska inledas. Om barnet misstänks vara utsatt för brott ska ansvarig nämnd alltid ta ställning till om en polisanmälan ska göras. En utredning om ett barn som bevittnat våld ska beskriva hur våldet har påverkat barnet och barnets behov av insatser.

7.7.1 Mål

- Skapa rutiner för när anmälan till socialtjänsten ska göras.
- Fastställa rutiner för hur information som har kommit till nämndens kännedom ska föras vidare till den del av verksamheten som har utredningsansvaret när det har uppmärksammats att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld.
- Fastställa rutiner för hur barn ska tas om hand och stödjas av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld.
- Utbilda personal i behandlingsmodellen Trappan som används vid krissamtal med barn som lever med våld i familjen.

7.8 Insatser

Våldsutsatta vuxna och barn som utsätts för våld, övergrepp och hedersrelaterat våld och förtryck ska erbjudas insatser akut och på kort och lång sikt. Socialtjänsten ska ha insatser för att möta de behov av stöd och skydd som våldsutsatta och barn i nära relationer har. Socialtjänsten ska även ha insatser att erbjuda för personer som utövar våld mot närstående (SOSFS 2014:4).

Det är viktigt att socialtjänsten särskilt uppmärksammar kvinnor med funktionsnedsättning, missbruksproblematik, utländsk bakgrund, äldre kvinnor samt kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

7.8.1 Mål

- Skapa rutiner för akuta ärenden/insatser.
- Fördjupa kunskaperna om särskilt utsatta grupper.
- Inventera behovet av särskilda insatser för särskilt utsatta grupper.

8 Kontrollplan

Kontrollområde	Kontrollmoment	Uppföljningsansvarig	Tid för uppföljning	Klart	Kommentar
Övergripande mål					
	<p>En större andel som utsätts för våld i nära relation ska få det stöd och den hjälp som de behöver.</p> <p>En större andel barn som lever med våld får det stöd och den hjälp som de behöver.</p> <p>En större andel personer som utövar eller riskerar att utöva våld söker och får det stöd och den hjälp som de behöver.</p>	Tillsynsansvarig för social omsorg (TÖS).	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		I samband med egenkontroll 1ggr/år.
	<p>Årlig kartläggning av våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt våldsutsatta med barn som besvarar nedanstående frågor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hur många våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt våldsutsatta med barn har erbjudits stöd och hjälp? Vilken typ av stöd och hjälp har de erbjudits? Hur många har tackat ja respektive nej till erbjudande om stöd och hjälp? 	Tillsynsansvarig för social omsorg (TÖS).	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		I samband med egenkontroll 1ggr/år.

Kvalitet och uppföljning					
	Bilda en styrgrupp med övergripande ansvar för arbetet med våld i nära relation, med uppdrag att styra och leda arbetet med våld i nära relation.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen
	Fatta beslut om vart uppdraget med samordnarfunktionen kring våld i nära relationer ska finnas samt omfattning.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen.
	Skapa rutiner för att identifiera fler våldsutsatta vuxna, våldsutövare samt barn som lever med våld.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		FREDA-kortfrågor Rutiner
	Utarbeta metoder för utvärdering samt analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som lever med våld i familjen svarar mot behoven i kommunen.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Skapa rutiner för hur kontroll och uppföljning av verksamhet som överlämnat ska se ut (exempelvis kvinnojour).	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Årlig kartläggning inom utredningsenheten och resursenheten av förekomsten av våld i nära relationer i enskilda ärenden.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Årligen för perioden 1/1-31/12.

Uppsökande och förebyggande arbete					
	Kontinuerligt förbättra och förtydliga informationen på hemsidan.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Kontinuerligt sprida information till allmänheten genom att anordna informationstillfällen och via media.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Utarbeta verksamhetsrutiner för att ställa frågor om förekomsten av våld i nära relationer.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Upprätta en utbildningsplan för kompetensutveckling inom våld i nära relation.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
Samverkan					
	Fastställa vart ansvaret för den interna och den externa samverkan ska ligga.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Utarbeta skriftliga interna samverkansrutiner.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).

	Utarbeta skriftliga externa samverkansrutiner.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Utarbeta rutiner för samverkan kring personer som utövar eller riskerar relationsrelaterat våld.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
Säkerhet					
	Upprätta rutiner för hot och riskbedömningar.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Upprätta rutiner för säkerhetsplanering.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Upprätta rutiner för hur hantering av skyddade personuppgifter ska hanteras.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
Handläggning och dokumentation					
	Fastställa vart ansvaret för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta eller barn som bevittnat våld ska ligga.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Utarbeta verksamhetsrutiner för användandet av riskbedömningsinstrument i ärenden som rör våld i nära relationer.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		

	Upprätta en mall för säkerhetsplan.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Utforma en särskild utredningsmall för personer som utsätts för våld i nära relation.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
Barnets behov					
	Skapa rutiner för när anmälan till socialtjänsten ska göras.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Fastställa rutiner för hur information som har kommit till nämndens kännedom ska föras vidare till den del av verksamheten som har utredningsansvaret när det har uppmärksammats att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Fastställa rutiner för hur barn ska tas om hand och stödjas av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		Förvaltningsledningen ger förslag till kommunstyrelsen. (SOSFS 2014:4).
	Utbilda personal i behandlingsmodellen Trappan som används vid krissamtal med barn som lever med våld i familjen.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
Insatser					
	Skapa rutiner för akuta ärenden/insatser	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		

	Fördjupa kunskaperna om särskilt utsatta grupper.	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		
	Inventera behovet av särskilda insatser för särskilt utsatta grupper	Samordnare för våld i nära relationer	Januari 2018 Januari 2019 Januari 2020		